

ZRZESZENIE UPRAWY ZIEMI
KOLONIA GAŁKÓWEK, POW. BRZĘZINY, WOJ. ŁÓDZKIE

Przed wojną w gromadzie Gałkówek było 35 gospodarstw niemieckich, prawie każde z nich zatrudniało parobka. Gospodarstw polskich było 14, przeważnie od 3 do 9 ha. W okresie powojennym 75 % gospodarzy — to element napływowy z różnych stron naszego kraju (w tym 13 rodzin repatriantów z za Buga), gospodarstw starych jest zaledwie 14.

Spółdzielnia Gałkówek powstała jako pierwsza w powiecie brzezińskim. Inicjatywa założenia spółdzielni wypłynęła od miejscowego aktywu PZPR i ZSL. Zrzeszenie powstało 28 sierpnia 1949 r.

Na początku 1950 roku rozpoczęło się masowe wstępowanie członków do spółdzielni. Do żniw było już w spółdzielni 23 członków. Podczas żniw ilość członków wzrosła do 33, reszta przybyła w 1951 r. Gospodarze indywidualni przekonali się bowiem, że spółdzielcy zebrali dobre plony, że wszystko bez strat złożyli w stertach i zwieźli do stodół, a nie stało się tak, jak przepowiadał wróg, że „zboża zgniją w polu“. W chwili obecnej spółdzielnia liczy 36 członków w tym 5 kobiet. Łącznie z rodzinami w Zrzeszeniu są 144 osoby. Rodzin, które objęły gospodarstwa ponemieckie jest 28, gospodarstw starych 6. Wśród członków posiadających gospodarstwa ponemieckie jest siedmiu repatriantów.

Struktura gospodarstw wchodzących do Zrzeszenia jest następująca:

od 2 do 5 ha	od 5 do 10 ha	bezrolni	ogółem
15	19	2	36

Jak wynika z powyższego zestawienia przeważają w spółdzielni gospodarstwa średniorolne. Z dwóch członków bezrolnych jeden otrzymał $\frac{1}{2}$ ha ziemi, drugi pracuje jako oborowy na resztówce.

Jakkolwiek na terenie gromady Gałkówek nie było gospodarstw kułackich, to jednak znalazło się wielu dających posłuch kułackiej plotce chłopów, którzy nie chcieli dopuścić do zorganizowania spółdzielni. Przekonywali oni innych o niecelowości zakładania spółdzielni, o tym, że ziemie są podmokłe i że nie da się stosować mechanicznej obróbki gleby.

1. Gospodarstwo ZUZ

Ogólna powierzchnia Zrzeszenia wynosi 247 ha. Ogółem użytków rolnych jest 192 ha (bez resztówki). Powierzchnia zbiorów wynosi 159,53 ha. Na resztówce użytków rolnych jest 51,91 ha. Powierzchnia zbiorów na resztówce wynosi 35,54 ha. Sadów jest razem 4,5 ha (sad zespołowy z Funduszu Ziemi obejmuje 2,5 ha). Łąk jest 8 ha, pastwisk — 12,44 ha. Gleby przeważnie ciężkie, podmokłe II, III i IV klasy (zaledwie 1 ha I klasy). Zarysowują się dwa masywy. Jeden mniejszy o ziemiach lżejszych i drugi większy o ziemiach podmokłych, bardzo trudnych do uprawy.

Wiosną 1949 r. przy pomocy agronoma z Powiatowego Wydziału Rolnictwa opracowano dwa płodozmiany. Trójpółówkę dla ziemi lżejszej o zmianowaniu: 1) okopowe, 2) mieszanki strączkowe na ziarno, 3) ozime. W 1951 roku na pierwszym polu były ziemniaki, na drugim — żyto, na trzecim — mieszanka. Na trójpółówce zaorano miedze.

Drugi płodozmian typu williamsowskiego ze zmianowaniem: 1) okopowe, 2) jare z wsiewką koniczyny z trawami, 3) koniczyna z trawami, 4) koniczyna z trawami, 5) ozime, 6) mieszanka strączkowa na zielono, 7) ozime. Płodozmian ten nie został jeszcze zrealizowany przede wszystkim dlatego, że ziemie wymagają gruntownej melioracji oraz dlatego, że spad wody idzie w kierunku przeciwnym do pól projektowanego płodozmianu. Na masywie tym członkowie uprawiają obecnie mieszanki, buraki pastewne, w niedużej ilości — żyto i pszenicę.

Na trójpółówce działki członków odpowiadają dawnym ich gruntom. Członkowie indywidualnie uprawiają, nawożą i zbierają plony ze swych działek. Ale niezależnie od tego występuje tu wiele elementów wspólnoty. Wszyscy członkowie obsiewają swoje pola według jednego ogólnego planu, zatwierdzonego przez ogólne zebranie. Zarząd wspólnie zakupuje nawozy sztuczne, nasiona, wspólnie wymienia nasiona za materiał kwalifikowany. Zarząd zawiera także wspólną umowę z POM na prace w całym gospodarstwie.

Średnia wydajność z ha jest wyższa w Zrzeszeniu aniżeli w gospodarstwach indywidualnych: żyta o 4 q, owsa o 5 q, pszenicy o 4 q.

Działek przyzagrodowych członkowie obecnie nie posiadają, ale ogólne zebranie uchwaliło wydzielić członkom działki wielkości 0,75 arów.

Dość pokaźnie przedstawia się inwentarz własny członków. Posiadają oni w swych gospodarstwach: 171 koni, 96 krów, 108 sztuk trzody chlewnej (w tym 15 macior) i 72 owce.

W okresie istnienia Zrzeszenia inwentarz członków wzrósł o 20 krów i 50 owiec. Na ogół zainteresowanie hodowlą, szczególnie hodowlą trzody chlewnej, jest dość duże. Koło Gospodyń zorganizowało konkurs wychowu macior. Członkowie zakontraktowali 50 tuczników.

Dzięki pomocy państwa spółdzielnia została zelektryfikowana i zradiofonizowana, posiada dwie świetlice, bibliotekę oraz przedszkole. Członkowie zorganizowali w spółdzielni zespół artystyczny. Wydział Oświaty buduje na terenie spółdzielni siedmiooddziałową szkołę podstawową, 20 dzieci członków uczęszcza do średnich szkół zawodowych i ogólnokształcących. Przed wojną tylko dwie rodziny kułackie kształciły swoje

dzieci w średniej szkole. Obecnie czworo dzieci członków spółdzielni jest na wyższych uczelniach oraz w Szkole Oficerskiej.

Wzrosła poważnie wydajność pracy. Mimo że ubyło młodzieży, a więc rąk do pracy, że wraz z założeniem spółdzielni zniknęło dorywcze zatrudnianie siły najemnej i mimo że przybyło ziemi (51,91 ha), praca jest wykonana w terminie i wzrosła wydajność z ha. Jest to rezultat zespołowej gospodarki, wyższej organizacji pracy, wyższego poziomu agrotechniki (uprawa mechaniczna, stosowanie dużej ilości obornika i nawozów sztucznych).

Poza spółdzielnią jest jeszcze obecnie 15 gospodarstw. Ale członkowie Zrzeszenia nie odgradzają się od nich. Członkowie i gospodarze indywidualni wzajemnie sobie pomagają w pracy. Śmiało można powiedzieć, że nieufny stosunek do spółdzielni został całkowicie przełamany. Gospodarze indywidualni powoli wciągają się do pracy zespołowej. Udzielili oni znacznej pomocy Zrzeszeniu przy zwózce zboża, 9 gospodarzy niezrzeszonych włączyło swoje ziemie do spółdzielczego płodozmianu.

W ten sposób ZUZ rozszerza się powoli na całą gromadę.

2. Gospodarowanie na resztówce

Obok gospodarstwa ZUZ rozwija się druga gospodarka na tzw. „zapasie“, obejmującym 51,91 ha, który Zrzeszenie przejęło od Funduszu Ziemi jesienią 1950 roku. Zapas ten zagospodarowany jest wg RZS (1).

I tak w łonie ZUZ powstała nowa wyższa forma organizacji pracy zespołowej. Mamy tu więc dwie spółdzielnie w jednej: ZUZ na gruntach członkowskich i RZS (1) na „zapasie“. Resztówka ta jest rozrzucona w kilku miejscach — $\frac{1}{3}$ na ziemi lżejszej wchodzi do trójpółowki, $\frac{2}{3}$ zaś do większego masywu nie objętego jeszcze płodozmianem.

Na razie najważniejsze elementy pracy zespołowej skupione są na resztówce. Doświadczenia resztówki są własnymi, najbliższymi doświadczeniami wszystkich członków, wskazującymi im drogę do wyższych form gospodarki zespołowej.

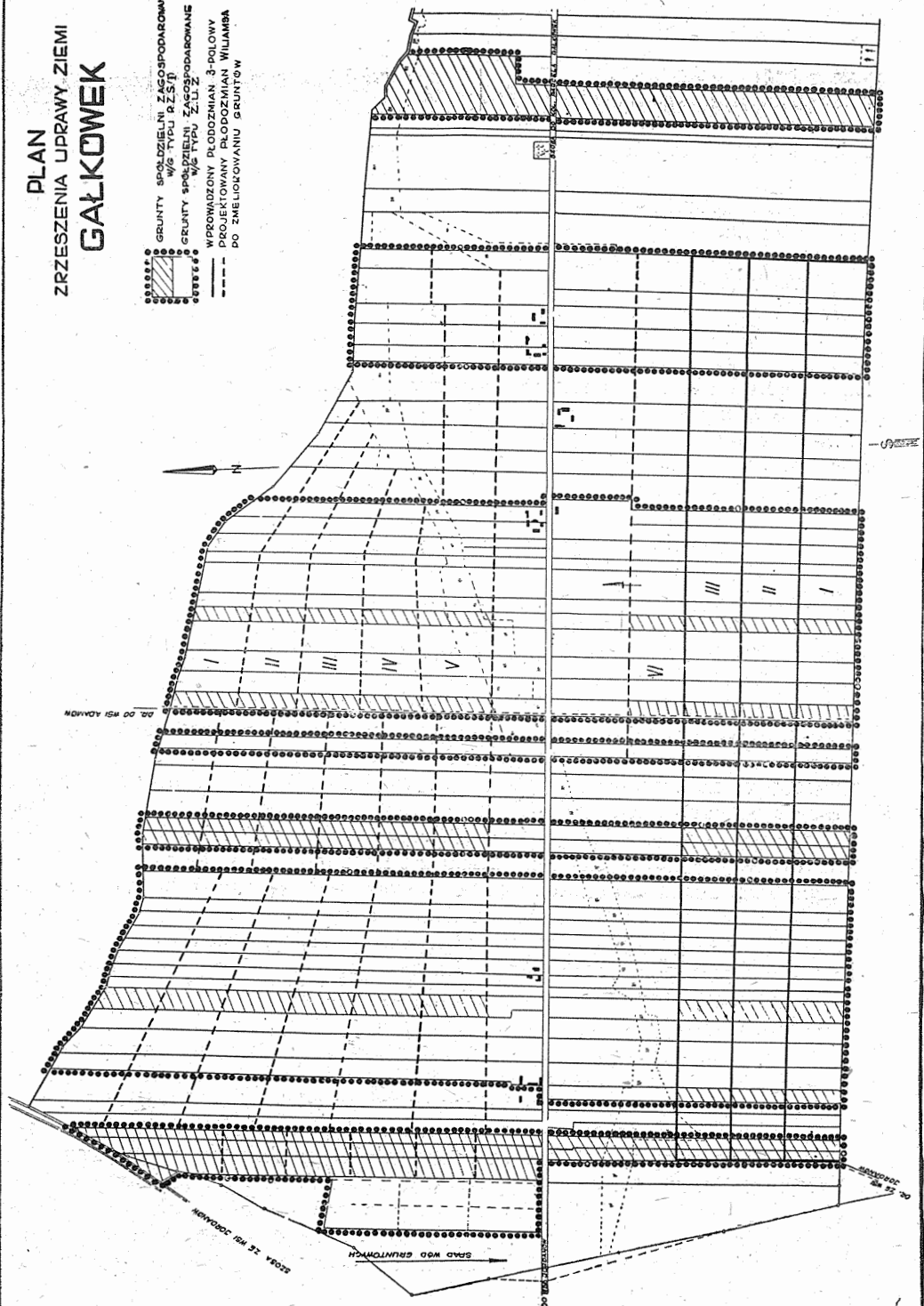
Już jesienią 1950 r. SOM przeprowadził orkę zimową na obszarze 26 ha. Obszar ten obsiano żytem. Wiosną 1951 r. zasiano na resztówce 4 ha mieszanek oraz 4 ha jęczmienia browarnianego (kwalifikowanego), 3 ha owsa, 3 ha rzepaku jarego, $\frac{1}{2}$ ha buraków cukrowych, 35 arów pszenicy jarej. Większość tych upraw zakontraktowano i po zbiorach zdano do Gminnej Spółdzielni i cukrowni. Nasiona peluszeki rozprowadzono między członków, część pozostawiając na siew.

Jesienią 1951 roku zasiano na resztówce 9 ha żyta, 2,5 ha pszenicy, 3 ha rzepaku ozimego, 2,25 ha koniczyzny.

Poziom agrotechniki na resztówce jest dość wysoki. Na ogólną ilość 13 ha obsianych żytem kwalifikowanym — 9 ha przypada na resztówkę. Także siew owsa przeprowadzono nasionami kwalifikowanymi. Zastosowano dość dużą ilość obornika i nawozów sztucznych: 64 tony obornika, 3 q saletry, 11 q saletrzaku, 10 q siarczanu amonu, 10 q azotniaku, 11 q superfosfatu, 30 q tomasyny, 4 q kainitu, 4 q soli potasowej, 5 q wapna nawozowego.

PLAN ZRZESZENIA UPRAWY ZIEMI GAŁKOWEK

- GRUNTY SPÓŁDZIELNI ZAGOSPODAROWANE
W/S TYPU B.Z.S.I)
- GRUNTY SPÓŁDZIELNI ZAGOSPODAROWANE
W/S TYPU Z.U.Z
- WPROWADZONY PŁODZIMIAN 3-POŁOWY
- PROJEKTOWANY PŁODZIMIAN WILAMBA
DO ZNIELEGNOWANU GRUNTÓW

Poważnym elementem rozwoju resztówki jest zespołowa hodowla. Wchodzi tu 5 krów z przychowkiem, 16 owiec, w tym 1 tryk i 15 matek, oraz 9 jagniąt urodzonych w 1951 r. Zrzeszenie posiada także 17 roi pszczół.

W związku z ustawą o obowiązkowych dostawach zwierząt rzeźnych wysunięto na ogólnym zebraniu wnioszek, aby każdy z członków wykarmił dla resztówki jednego tucznika. W ten sposób pogłębi się więź między hodowlą zespołową a hodowlą członków oraz zapoczątkuje się zespołową hodowlę trzody chlewnej.

Zrzeszenie posiada także zespołowe budynki gospodarcze: 1 oborę na 10 sztuk inwentarza, 3 stodoły pojemności 630 m³, 3 zabudowania mieszkalne (w tym dwie świetlice). Z urządzeń — 80 okien inspektowych. Ze wspólnych narzędzi i maszyn rolniczych Zrzeszenie posiada: 1 pług, 2 komplety bron, 1 opielacz, 1 żniwiarkę, 1 grabiarkę, 1 kopaczkę, 1 wyorywacz, 1 młynek, 1 śrutownik, 1 wirówkę do miodu. Kupno powyższego inwentarza członkowie pokryli częściowo ze środków własnych, częściowo zaś z kredytów państwowych.

3. Organizacja, wynagrodzenie i podział pracy na resztówce

Stałych brygad w Zrzeszeniu nie ma. Przy pracy na resztówce stosowane były od samego początku normy. Do końca 1951 roku stosowane były normy CRS. Na początku 1952 roku członkowie przystąpili do przeanalizowania nowych norm wzorcowych, które będą stosowane już podczas akcji wiosennej. Wszystkie prace były dokładnie wymierzane. W związku z tym, że resztówka jest zagospodarowana według RZS (1) zalicza się członkom za pracę 1 konia wraz ze sprzężajem dwie dniówki inwentarzowe pod warunkiem, że członek wykona dzienną normę. Dniówka inwentarzowa przy podziale dochodów równa się dniówce obrachunkowej. Dzielono dochód za lata 1950 i 1951. Ogólny dochód Zrzeszenia wyniósł 22.997 zł. Na fundusz inwestycyjny wydzielono 2.299 zł, na fundusz społeczny 258 zł — ogółem 10 % funduszu ogólnego. Dochód podzielny wyniósł 20.440 zł. Ogółem dniówek obrachunkowych i inwentarzowych wypracowano 1.022; na jedną dniówkę przypada w naturze: żyta — 5,2 kg, pszenicy — 3,35 kg, siana łąkowego — 5,35 kg, słomy żytniej — 3,35 kg, cukru — 0,15 kg, oleju — 0,002 kg, rzepaku — 0,10 kg, słomy — 5,35 kg. Gotówką na jedną dniówkę przypada 1,53 zł.

W pracy zespołowej wyróżnili się: Jan Polańczyk — wypracował 107 dniówek, Gutowski — 69 dniówek, Adam Nikota — 49 dniówek, Stanisław Nawrocki — 40 dniówek. Produkty na podstawie uchwały ogólnego zebrania podzielono według dniówek, przy tym na jedną dniówkę obrachunkową członkowie otrzymali różną ilość produktów równowartych 20 złotym. Przewodniczący wypracował 141 dniówek (administracyjnych i gospodarczych). Bierze on udział w pracach polowych, niezależnie od kierowania całością gospodarstwa spółdzielni, za wykonywanie funkcji przewodniczącego liczy mu się 0,5 dniówki obrachunkowej dziennie. Księgowy wypracował 49 dniówek administracyjnych.

4. *Udział Państwowego Ośrodka Maszynowego w Bogdance w pracach Zrzeszenia*

Dużą rolę w rozwoju Zrzeszenia, a szczególnie gospodarstwa zespołowego na resztówce, odegrał Państwowy Ośrodek Maszynowy, a także w pierwszym okresie Spółdzielczy Ośrodek Maszynowy. POM przeprowadza szkolenie agrotechniczne w Zrzeszeniu, pomaga Zarządowi w planowaniu, udziela porad fachowych. Dzięki POM i SOM prace były wykonane w terminie.

Pewne niedociągnięcia w pracy POM wynikły podczas omłotów. Były one spowodowane brakiem dostatecznego nadzoru nad pracą młodych, nie-doświadczonych pracowników, którzy często nie umieli sobie poradzić z nastawieniem młocarni.

POM przeprowadził także dużą ilość prac na gospodarstwach członkowskich — około 50 % prac w akcji żniwnej oraz 25 % orok. U niektórych członków POM wykonał wszystkie prace związane z uprawą i zbiorami.

5. *Wykonanie zobowiązań wobec państwa*

Zrzeszenie zajmuje jedno z pierwszych miejsc w gminie pod względem wykonania zobowiązań wobec państwa. Dostarczyło ono największą w gminie ilość mleka. Przeciętna roczna mleczność krowy w Zrzeszeniu dochodzi do 3.000 litrów. Roczny plan dostawy mleka został wykonany już w czerwcu.

Plan skupu zboża wyznaczony na resztówkę w ilości 18,72 q został wykonany w 570 %. Zrzeszenie sprzedało państwu z resztówki 107,55 q zboża. Członkowie wykonali plan skupu zboża w 120 %. Plan skupu ziemniaków Zrzeszenie wykonało w 100 %. Na specjalną uwagę zasługuje produkcja nasion kwalifikowanych. W 1951 r. spółdzielnia sprzedała państwu ponad 100 q nasion ozimego żyta i pszenicy, a także 24 q owsa kwalifikowanego. Zrzeszenie nastawia się w roku bieżącym na nasiennictwo traw.

6. *Plany spółdzielni*

W związku z wiosenną akcją siewną Zrzeszenie zamierzało dokonać całego szeregu nowych posunięć organizacyjnych, mających na celu przejście do wspólnej uprawy ziemi członkowskiej. Dotychczas bowiem prace zespołowe, szczególnie wiosną, były zrywane z powodu nierównomiernego podsychania gleby na działkach członkowskich. Członkowie — nie czekając na traktory — indywidualnie przeprowadzali roboty polowe. Obecnie ustalono, że w miarę podsychania działek przystąpią kolejno do ich wspólnej uprawy, wykorzystując na ziemiach podmokłych przeważnie własny inwentarz. Na ziemiach lżejszych planowali wykonać pracę przy pomocy POM. Wiosną Zrzeszenie miało w planie zasiać na resztówce 3 ha owsa, 2 ha ziemniaków, 3 ha wyki, 2,5 ha łubinu, 1 ha rzepaku, 2 ha traw nasien-nych, 5 ha koniczyny, 1 ha buraków cukrowych, 8 ha strączkowych, wsiewki na nasiona, 2 ha seradeli, $\frac{1}{2}$ ha kolendru oraz założyć $\frac{1}{2}$ ha warzywnika. Postanowiono zbudować cieplarnię, 30 okien inspektowych oraz

zakupić 3 maciory, 10 prosiąt i 50 uli. Uchwalono również przeprowadzić meliorację na obszarze 34 ha i uzyskano na ten cel bezzwrotne kredyty. W 1951 roku zmeliorowano 14 ha najbardziej podmokłych gruntów. Po-
stanowiono również ogrodzić wspólny sad owocowy (2,5 ha), w którym po-
sadzono jesienią 1950 i wiosną 1951 r. — 180 drzewek owocowych.

7. Perspektywy rozwojowe Zrzeszenia

W listopadzie 1951 r. odbyło się w Gałkówku zebranie aktywu (PZPR i ZSL oraz kilku bezpartyjnych) w sprawie przejścia spółdzielni na RZS typ III. 13 uczestników tegoż zebrania podpisało protokół w tej sprawie. Uchwałą aktywu Zarząd przeniósł na zebranie członków. Większość członków wypowiedziała się przeciwko przejściu na wyższy typ. Z dyskusji wynikało, że większość członków nie jest przygotowana do przejścia od razu do III typu.

Aktyw spółdzielni i członkowie Zarządu nie wyciągnęli z tego odpowiednich wniosków. Wysunęli bowiem drugą koncepcję: aby aktywiści spółdzielni przyłączyli swoje ziemie do resztówki i zaczęli pracować na zasadach wyższego typu. Groziłoby to oderwaniem się aktywu od ogółu członków i zahamowaniem dalszego rozwoju spółdzielni. Sytuacja w Zrzeszeniu nie dojrzała jeszcze do przejścia na wyższy typ, natomiast całkowicie dojrzała do wyższych form gospodarki w ramach ZUZ. I to zadanie rozszerzenia pracy i własności społecznej jeszcze w ramach ZUZ powinien aktyw wykonać. Ponadto aktyw powinien wykorzystać i pogłębić dotychczasowe formy współpracy z gospodarzami pozostającymi jeszcze poza spółdzielnią, tak aby w najbliższym czasie do niej przystąpili.

Właśnie w niedocenianiu „niższych typów“ spółdzielczości produkcyjnej należy szukać przyczyny tego, że miejscowy aktyw spółdzielni, nie licząc się z poziomem dojrzałości członków, odrywa się od nastrojów panujących wśród nich.

Spółdzielnie „niższego typu“, chociażby już tylko na przykładzie Gałkówka dowodzą, że można przy ich pomocy zdobyć pracujących chłopów dla gospodarki zespołowej, że posiadają one duże możliwości rozwojowe, że mogą stać się pomostem do wyższych form, że mogą to być zdrowe, wysokotowarowe gospodarstwa spółdzielcze, rozwijające się i przechodzące — poprzez umacnianie i rozszerzanie elementów socjalistycznej gospodarki — na wyższy szczebel kolektywnych form gospodarowania.